

Teken en de ziekte van Lyme

Brandweermannen lopen tijdens bepaalde interventies (bevrijden van dieren, activiteiten in parken, bossen, heide) ook risico op tekencontact. Onderstaande info wil de aandacht voor dit probleem terug even in het daglicht zetten.



Teken zijn kleine bruine spinachtige diertjes en behoren tot de mijtachtigen, ter grootte van een speldeknop. Het grootste deel van zijn leven brengt de teek door in de natuur (bossen en graslanden). Om zich te kunnen ontwikkelen en voort te planten is er bloed nodig. De teek die in onze contreien voorkomt heeft voor volledige ontwikkeling drie gastheren nodig: dit kunnen wilde dieren zijn (bosmuizen, egels, eekhoorns, reeën,...), huisdieren (schapen, runderen, paarden, honden, katten, ...) evenals de mens. In de 3 jarige levenscyclus met drie stadia (larve, nymfe, volwassen teek) voeden ze zich eenmaal, gedurende 3 tot 7 dagen, op een voor dat stadium specifieke reeks gastheren (larvestadium: vooral knaagdieren, nymfestadium: vooral knaagdieren, vogels, egels, eekhoorns volwassen stadium vooral grote zoogdieren: reeën, paarden, runderen, mens). Een teek wacht in grashalmen of lage bosjes op een passerende gastheer waaraan hij zich in het voorbijgaan vastklampt. Eenmaal op zijn gastheer kruipt de teek naar een plaats waar de huid het dunst is en bijt hij zich stevig vast. De teek kan door het bloedzuigen tot 1 centimeter lang worden een lijkt een hard, donkerzilveren bolletje waaraan de kop nog moeilijk te zien is. Eenmaal volgezogen (dat kan enkele dagen duren) maakt de teek zich los en laat zich op de grond vallen waar 2000 eitjes worden gelegd en waarna de teek sterft. Uit deze eitjes ontwikkelen zich 6-potige larven die ook in grashalmen klimmen en wachten op een gastheer, waarop ze drie tot 8 dagen lang bloed zuigen. Dan laten ze zich op de grond vallen ontwikkelen ze zich in drie maanden tot 8-potige nimfen die op hun beurt een bloeddonor zoeken. De ontwikkeling tot volwassen teek duurt dan nog zo een drie tot vijf maanden. Warmte en hoge luchtvochtigheid scheppen een gunstig klimaat voor de teekontwikkeling. De teek wordt vooral door de bacterie besmet in het larve- en nymfestadium. Larven en nimfen gebruiken vooral kleine zoogdieren als gastheer en knaagdieren (vooral bosmuizen, woelmuizen, spitsmuizen maar ook egels, merels) zijn hun favoriete gastheer.



Teken komen vooral voor van juni tot oktober toch bij zachte winters kan dit van maart tot november. Eigenlijk zijn ze er heel het jaar, maar echt actief worden ze pas bij een omgevingstemperatuur boven 10 graden. In België komen ze veel voor in de Antwerpse en Limburgse Kempen, Ardennen, Zoniënwood.

Teken kunnen fungeren als overdrager van een aantal infecties, waarvan ziekte van Lyme de meest frequente is. Deze ziekte wordt veroorzaakt door een bacterie (*Borrelia burgdorferi*) die zich in de darm van de teek bevindt. In België krijgen meer dan 500 mensen per jaar de ziekte van Lyme. Een tekenbeet leidt echter eerder zeldzaam tot de ziekte (slechts 1 tot 5 procent van de tekenbeten leidt tot Lymeziekte) omdat vooreerst niet alle teken besmet zijn met de bacterie en bovendien er een aantal



voorwaarden moeten vervuld zijn om besmetting te veroorzaken ook al is de teek effectief drager van de bacterie; de teek moet immers minstens 12 uur vastgehecht zijn alvorens besmetting kan optreden. De bacterie zit immers in de darm van de teek: tijdens het bloedzuigen migreren de bacteriën naar de speekselklieren van de taak; dit duurt 24 tot 48 uur. Dit tijdsinterval zorgt ervoor dat de gastheer in de meeste gevallen niet besmet wordt op het moment dat de teek zich vastbijt of de uren erna.

Er is wel duidelijk een toename van het aantal gevallen van ziekte van Lyme over de laatste jaren.

Als de teek niet besmet is, is er geen risico: de beet is pijnloos en de teek zal hooguit wat jeuk veroorzaken.

Het is dus de bedoeling om de teek tijdig te verwijderen (binnen de 24 uur) om besmetting te voorkomen.

Het is belangrijk om bij activiteiten in bos, weiland, hoog gras 's avonds naar teken te zoeken op het lichaam; draag preventief lange mouwen, lange broekspijpen en gesloten schoenen. Bij lichaamsinspectie moet het ganse lichaam geïnspecteerd worden gezien de teek zich overal kan vastbijten; voorkeurplaatsen zijn liezen, knieholtes, oksels, bilspleet, rand van ondergoed, achter de oren en de haargrens achter in de nek.

Bij tekenverwijdering gebruikt men best een teekentang die bij de apotheek verkrijgbaar is. Neem de teek vast zo dicht mogelijk bij de huid en duw zeker niet op het achterlijf; trek de teek er in één keer uit, draaibewegingen zijn niet nodig. Normaal komt de teek in zijn totaliteit met kop los; opgelet: de teek leeft nog bij verwijdering: duw ze na verwijdering kapot bijvoorbeeld tussen twee keukendoekjes. Mocht de teek toch niet volledig uit de huid verwijderd zijn, raadpleeg dan een arts. Was handen nadien en ontsmet de plaats waar de teek zat met ontsmettingsalcohol. Ontsmet ook de teekentang. Noteer de dag van de beet/verwijdering en ook de locatie, dit is belangrijk bij de diagnose van de ziekte van Lyme.

Ziekte van Lyme.

Na tijdig verwijderen van de teek is het normaal dat op de plaats waar de teek zat een lichte roodheid ontstaat die echter na enkele dagen vanzelf zal verdwijnen.

Indien de teek wel aanleiding gegeven heeft tot besmetting met de bacterie is er een brede waaier van symptomen mogelijk die verschillen afhankelijk van de duur van infectie, factoren eigen aan de gastheer, bijvoorbeeld zijn immuniteit enzoverder.

Vooreerst kan een besmetting volledig zonder symptomen verlopen.

Indien symptomen ontstaan worden er drie stadia onderscheiden

- Stadium 1 of het vroeg gelokaliseerd stadium: optredend 2 tot 30 dagen na de beet; in 60 procent van de gevallen is het eerste symptoom een rode verkleuring van de huid in een ringvorm die zich uitbreidt en met verbleking vanuit het centrum; de diameter kan oplopen van 5 tot 60 cm. Zoals bij veel infecties kunnen begeleidende symptomen optreden zoals koorts, hoofdpijn, spieren gewrichtspijn, gezwollen klieren. In deze gevallen is een behandeling met antibiotica absoluut noodzakelijk



- Stadium 2 of 'vroeg gedissemineerd stadium', optredend weken na de beet en bij tot 15 procent van de patiënten die in stadium 1 niet voldoende behandeld werden: symptomen zijn verspreide rode kringen zoals in stadium 1, vermoeidheid, zenuwpijnen, hersenvliesprikkeling, gewrichtsontstekingen, hartklachten.
- Stadium 3 of 'laat gedissemineerd stadium', optredend maanden tot jaren na infectie, met blijvende gewrichtsklachten (vooral knieën), neurologische problemen en huidletsels



Ook bij een correcte behandeling kan er soms nog blijvende last aanwezig zijn met vermoeidheid, spierpijn, concentratiestoornissen omschreven als chronische ziekte van Lyme of post-Lymesyndroom.

Dr.J.Vanoeteren

